

خبرنامه هفتگی

مدیریت تعارض منافع

شماره چهل و چهارم - ۱۸ تا ۲۴ اردیبهشت ۱۴۰۰

مرکز توانمندسازی حاکمیت و جامعه جهاد دانشگاهی
۲۵ اردیبهشت ۱۴۰۰

۴۴

بنام خداوند جان و دین

خبرنامه هفتگی مدیریت تعارض منافع

شماره چهل و چهارم - ۱۸ تا ۲۴ اردیبهشت ۱۴۰۰

مجموعه مطالعه و پایش تعارض منافع در ایران - ۴۴

مرکز توانمندی سازی حاکمیت و جامعه جهاد دانشگاهی

۱۸ اردیبهشت ۱۴۰۰

فهرست مطالب

- درآمد: کارگران معدن طرزه؛ قربانیان تعارض منافع در حوزه بازرسی کار..... ۲
- بروز تعارض منافع در قراردادهای شهرداری قالبباف با شرکت رسا تجارت..... ۷
- تعارض منافع، مانعی پیش روی مبارزه با انحصار..... ۸
- تاکید خبرگزاری فارس بر عدم بروز تعارض منافع در فدراسیون فوتبال..... ۸
- تحقیقات از جانسون درباره عدم اعلام تعارض منافع در سفرهای لوکس..... ۹
- معطل ماندن لایحه مدیریت تعارض منافع در دعوای مجلس و دولت..... ۹
- تلاش‌هایی اولیه برای مدیریت تعارض منافع در قانون جدید بانکداری..... ۱۰
- با شعار نمی‌شود با فساد و تعارض منافع مقابله کرد..... ۱۰
- مخالفان طرح جوانی جمعیت درگیر تعارض منافع‌اند..... ۱۱
- فقدان تعارض منافع در مجری قانون، راهکار اجرای صحیح قانون است..... ۱۱
- اقدامات سازمان نوسازی مدارس درباره مدیریت تعارض منافع..... ۱۲
- تبرئه نخست‌وزیر کانادا از اتهام نقض قانون تضاد منافع..... ۱۲
- کاهش تعارض منافع با توصیه اخلاقی و مذهبی امکان‌پذیر نیست..... ۱۳
- محتوای چند رسانه‌ای تعارض منافع..... ۱۳
- تحلیل فضای مجازی: پیامدهای پنهان تعارض منافع..... ۱۴

درآمد: کارگران معدن طرزه؛ قربانیان تعارض منافع در حوزه بازرسی کار

زهرة نجفی

ظهر روز شنبه ۱۱ اردیبهشت ماه معدن زغال سنگ طرزه دامغان دچار حادثه شد؛ سقف کارگاه به طور ناگهانی ریزش کرد و دو کارگر در معدن محبوس شدند. پس از ۶ روز، پیکر بی جان این دو کارگر به نام‌های میلاد روشنایی و سید اصغر افضلی پیدا شد. کارگران معدن زغال سنگ طرزه گفته‌اند که کارگران از قبل درباره شرایط نایمن کارگاه و صداهایی که از سقف و دیواره کارگاه به گوش می‌رسید، به پیمانکار اخطار داده بودند، اما این اخطارها نتیجه‌ای نداشته است. قربانی شدن جان کارگران معدن طرزه در هفته اخیر باعث واکنش مسئولان ذی‌ربط از جمله مدیر کل اداره کل بازرسی کار وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی شد و مشابه حادثه معدن زمستان یورت و حادثه ساختمان پلاسکو و سایر حوادث مشابه، در این مورد نیز بی‌توجهی کارگران و بی‌توجهی کارفرما به اخطارهای قبلی علت حادثه دانسته شد.

ایران یکی از آسیب‌پذیرترین کشورهای جهان در حوزه حوادث کار است. بر اساس آمار دستگاه‌های مختلف، به طور متوسط روزانه ۲ یا ۳ کارگر بر اساس حوادث کار جان خود را از دست می‌دهند. در یادداشت پیش‌رو سعی خواهیم کرد که این مسئله را از منظر [تعارض منافع](#) در حوزه بازرسی کار کشور و با بررسی ساختار نظام بازرسی کار در کشور مورد واکاوی قرار دهیم.

دامنه اختیارات و مفهوم «تشخیص بازرسی کار» در ماده ۱۰۵ قانون کار یکی از بسترهای شکل‌گیری تعارض منافع در حوزه بازرسی کار بوده که تبعات سنگینی بر امنیت و سلامت کارگران ایران وارد کرده است. طبق ماده ۱۰۵ قانون کار، هرگاه در حین بازرسی، به «تشخیص بازرسی کار یا کارشناس بهداشت حرفه‌ای احتمال وقوع حادثه و یا بروز خطر در کارگاه داده شود، بازرسی کار یا کارشناس بهداشت حرفه‌ای مکلف هستند مراتب را فوراً و کتباً به کارفرما یا نماینده او و نیز به رئیس مستقیم خود اطلاع دهند.» اگرچه، قانون‌گذار در تبصره ۲ ماده ۹۶ قانون کار، بازرسی مستمر همراه با تذکره شکالات و معایب و نواقص و در صورت لزوم تقاضای تعقیب متخلفان در مراجع صالح را از جمله وظایف اداره کل بازرسی دانسته است، با این حال، انجام این اقدامات منوط به «تشخیص بازرسی کار» شده است.

در حال حاضر، ضابطه عینی و مشخصی برای مفهوم «تشخیص بازرسی کار» وجود ندارد، این تشخیص به صلاح دید فرد بازرسی بستگی دارد و عمدتاً ذهنی است. چنان‌که ممکن است بازرسی کار به دفعات به کارگاهی مراجعه کرده و مکرراً به کارفرما، تذکرات شفاهی و کتبی دهد، اما خطرات کارگاه را آن قدر جدی تشخیص ندهد که کارفرمای خاطی را به مراجع صالح قضایی ارجاع دهد. مشابه مواردی که در معدن طرزه، معدن زغال سنگ زمستان یورت، ساختمان پلاسکو در تهران و ده‌ها مورد دیگر فاجعه آفریده است. [علی مظفری مدیر کل اداره بازرسی کار وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی](#) اخیراً در خصوص حادثه معدن طرزه گفته است در معدن دامغان بازرسی‌های مرتبی به ویژه از

سوی بازرسان کار استان صورت می‌گرفت و گزارشات موجود است که نشان می‌دهد این مجموعه سوابق قبلی همچون معرفی به مراجع قضائی داشته است که البته بخش‌هایی از خطرات را رفع کرده بودند.

در این مورد و بسیاری از موارد مشابه دیگر، تذکرات بازرسی کار در رابطه با موضوع یا منبع خطر مشخصی، به‌دفعات و حتی بیش از یک سال به کارفرمای خاطی ابلاغ شده است. در هرم اعمال مقررات که همگی به تشخیص بازرس کار منوط شده است، طیف متنوعی از اقدامات نظیر توصیه، تذکر شفاهی، تذکر کتبی، ارجاع به دادگستری برای جریمه یا پلمپ کارگاه دیده می‌شود. به‌موجب تبصره ۱ ماده ۱۰۵ قانون کار، «وزارت کار و امور اجتماعی و وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی حسب مورد گزارش بازرسان کار و کارشناسان بهداشت حرفه‌ای، از دادسرای عمومی محل و در صورت عدم تشکیل دادسرا از دادگاه عمومی محل تقاضا خواهند کرد، فوراً قرار تعطیل و لاک و مهر تمام یا قسمتی از کارگاه را صادر نماید. دادستان بلافاصله نسبت به صدور قرار اقدام و قرار مذکور پس از ابلاغ قابل اجرا است.» با این حال، در فعالیت‌ها و رویه‌های جاری بازرسی کار در ادارات کار، مفهوم «تشخیص بازرس کار» مقید به چارچوب عینی و مشخصی نیست.

در آیین‌نامه لایحه قانونی حفاظت فنی مصوب سال ۱۳۳۶ علاوه بر نحوه بازرسی، مدت زمان مقرر جهت برخورد با واحد متخلف نیز مشخص شده بود. طبق ماده ۱۱۹ این آیین‌نامه، «کارگاه‌های مشغول به کار در تاریخ تصویب این آیین‌نامه، باید وضع کارگاه را با مقررات این آیین‌نامه در مهلتی که توسط بازرسان کار کتباً اخطار می‌شود و از یک ماه الی دوازده ماه بیشتر نخواهد بود، تطبیق نمایند. پس از مهلت مقرر صاحبان کارگاه‌هایی که مطابق دستور عمل نکرده باشند، متخلف شناخته می‌شوند.» اگرچه لایحه قانونی حفاظت فنی مصوب سال ۱۳۳۶ منسوخ نشده است و همچنان جاری است، اما بسیاری از واحدهای بازرسی کار یا نسبت به وجود چنین لایحه‌ای ناآگاه‌اند، یا در صورت وقوف به چنین آیین‌نامه‌ای به دلیل سکوت قانون کار و «آیین‌نامه نحوه انجام بازرسی کار» در این زمینه، از ظرفیت‌های لایحه قانونی حفاظت فنی مصوب سال ۱۳۳۶ استفاده نمی‌کنند. این درحالی‌است که فقدان ضابطه‌ای مشخص برای تعیین مدت‌زمان مقرر جهت برخورد با واحد متخلف، و ارجاع این مهم به تشخیص بازرس کار می‌تواند موجب سوءاستفاده بازرسان کار و مانع از پاسخ‌گویی و مسئولیت‌پذیری آن‌ها شود.

فقدان شفافیت در ارائه آمار دقیق حوادث کار و اهمال در راه‌اندازی سامانه ملی گزارش‌دهی حوادث کار را در معنایی عام می‌توان شکلی از تعارض منافع در حوزه بازرسی کار دانست که توسط مدیران و به‌منظور فرار از پاسخ‌گویی و حفظ موقعیت و جایگاه شغلی‌شان دنبال می‌شود. در ایران فقدان سامانه‌ای ملی جهت گزارش‌دهی حوادث و بیماری‌های کار و وجود مغایرت‌های آماری باعث شده تا امکان ارزیابی عینی برنامه‌های ایمنی و بهداشت کار وجود نداشته باشد و اقدامات صورت گرفته در زمینه کاهش حوادث و بیماری‌های شغلی با مشکلاتی مواجه شود. اهمیت وجود سامانه ملی گزارش‌دهی حوادث و بیماری‌های کار تا جایی است که سازمان بین‌المللی کار استقرار چنین سامانه‌ای را یکی از شروط الحاق به مقاوله‌نامه شماره ۱۸۷ (سیاست‌های ارتقای ایمنی) می‌داند. ایجاد برنامه‌ای ملی و یکپارچه در زمینه

ایمنی و بهداشت و پرهیز از موازی کاری، از شروطی است که در این مقاله نامه بر آن تأکید می‌شود. کثرت نهادهای مسئول و ابهام در وظایف و مسئولیت‌های قانونی آن‌ها و نبود متولی واحد در امر ایمنی و بهداشت کار، از جمله موانع اصلی در طراحی برنامه جامع و یکپارچه ارتقای ایمنی و بهداشت کار در ایران است. در چنین شرایطی، دستیابی به آمار دقیق و قابل اتکا حوادث و بیماری‌های ناشی از کار در عمل غیرممکن است. در زمینه حوادث ناشی از کار، آمارهای اعلام‌شده از سوی سازمان‌های تأمین اجتماعی، پزشکی قانونی و وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی اختلاف فاحشی را نشان می‌دهند. جدول زیر مغایرت‌های آماری مراجع سه‌گانه فوق درباره حوادث ناشی از کار منجر به فوت را بین سال‌های ۱۳۸۹ تا ۱۳۹۳ را نشان می‌دهد.

سال	۱۳۸۹	۱۳۹۰	۱۳۹۱	۱۳۹۲	۱۳۹۳
اداره کل بازرسی کار	۱۱۶۷	۱۲۷۳	۱۱۹۹	۱۰۹۲	۱۰۸۴
سازمان تأمین اجتماعی	۱۰۹	۸۵	۱۱۳	۱۱۷	۱۲۱
سازمان پزشکی قانونی	۱۲۹۰	۱۵۰۷	۱۷۹۶	۱۹۹۴	۱۸۹۱

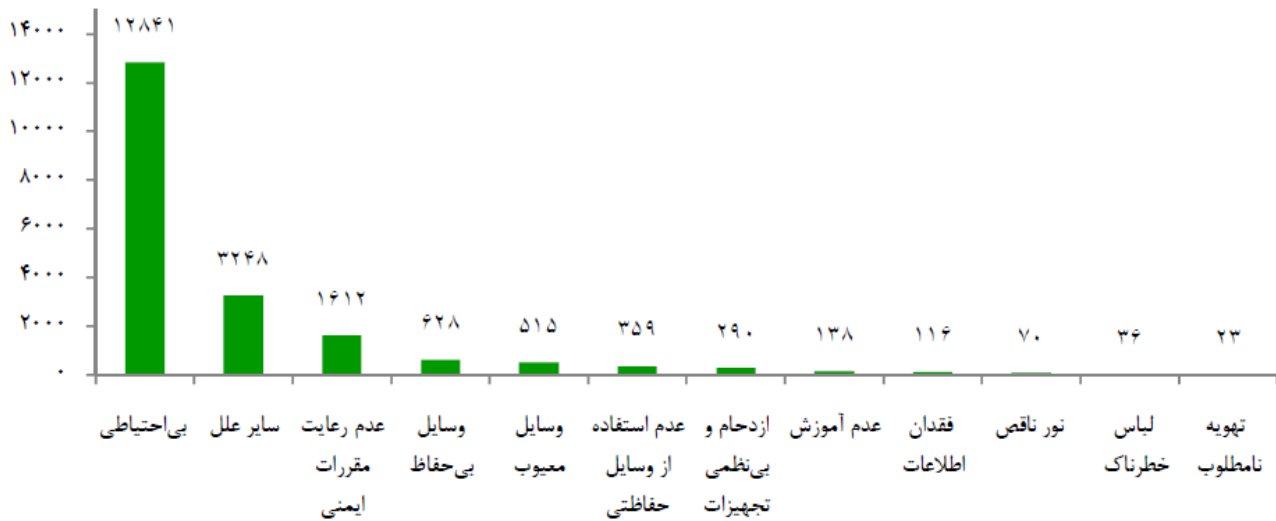
مغایرت‌های آماری مراجع سه‌گانه، درباره حوادث ناشی از کار منجر به فوت، طی سال‌های ۱۳۸۹ تا ۱۳۹۳

(منبع: گزارش شناسایی مصادیق تعارض منافع در حوزه روابط کار مرکز توانمندسازی حاکمیت و جامعه)

اختلاف فاحش آمار منتشرشده از سوی دستگاه‌های مختلف نشان از فقدان شفافیت در ارائه آمار دقیق حوادث کار و اهمال در پیشگیری از حوادث مشابه دارد. تمایل به تبیین‌های فردی و روان‌شناختی حوادث کار و ارائه مدل‌های خطی-علی (ایدئولوژی سرزنش قربانی)، از عواملی است که مدیران وزارتی، به‌ویژه اداره کل بازرسی کار از آن به‌منظور فرار از پاسخ‌گویی و حفظ موقعیت و جایگاه شغلی خود استفاده می‌کنند. این رویکردها با مقصر دانستن قربانیان و تأکید بر خطای انسانی و اپراتور، بر تأثیر ویژگی‌های شخصی افراد نظیر سن، جنسیت، نژاد، هوش و شخصیت، در وقوع حوادث تأکید می‌کنند.

در بحث از علل فردی حوادث، تبیین‌های موجود به عوامل مختلفی، نظیر اختلال‌های شناختی-ادراکی، عدم تمرکز، بی‌احتیاطی و سهل‌انگاری‌های فردی کارگران، اشاره دارند. به‌عنوان مثال، طبق گزارش سازمان تأمین اجتماعی در سال ۱۳۹۶ بیشترین علل حوادث ناشی از کار، بی‌احتیاطی افراد بوده است، ۱۲۸۴۱ مورد از مجموع ۱۹۸۷۶ مورد، یعنی علت ۶۴/۴ درصد حوادث به خطای فرد و بی‌احتیاطی فرد نسبت داده شده است. علل و عوامل ساختاری نظیر فقدان اطلاعات و عدم آموزش به لحاظ فراوانی به‌عنوان علل بسیار فرعی و کم‌اهمیت برشمرده شده‌اند. (گزیده‌های آماری سازمان تأمین اجتماعی، شماره سی و چهارم -بهار ۱۳۹۷) نمودار زیر حوادث ناشی از کار به تفکیک علت وقوع حادثه در سال ۱۳۹۶ نشان می‌دهد.

توزیع حوادث ناشی از کار به تفکیک علت وقوع حادثه در سال ۱۳۹۶

(منبع: گزیده‌های آماری سازمان تأمین اجتماعی، شماره سی و چهارم - بهار ۱۳۹۷)

از نظر حقوقی و اقتصادی، این رویکرد به دلیل ماهیت محافظه کارانه خود مزیت‌های مختلفی برای سازمان‌ها دارد و به آن‌ها اجازه می‌دهد تا ساختار و قواعد سازمانی موجود را بدون تغییر، حفظ و تثبیت کنند. بی احتیاطی سازه‌ای است که در اغلب گزارش‌های فنی حادثه از سوی بازرسان و نهادهای ذیربط به عنوان علت اصلی حادثه مورد تأکید قرار گرفته است. تقریباً در تمام گزارش‌های سازمان تأمین اجتماعی بر اساس گزارش‌های اداره کل بازرسی کار، سازه بی احتیاطی به عنوان مهم‌ترین علت وقوع حادثه، بیشترین فراوانی را به خود اختصاص داده است. این در حالی است که در تبیین‌های سیستمی از حوادث کار، عوامل و سطوح مختلفی، اعم از دولت‌ها، قانون‌گذاران، سازمان‌ها (فرهنگ سازمانی و منافع سازمانی) و مدیران در وقوع حوادث نقش دارند.

عدم ضمانت اجرایی تذکرات بازرس و عدم تعیین مدت زمان قانونی جهت رفع خطر در کارگاه از مهم‌ترین مشکلات نظام بازرسی کار در ایران است. بعضاً در تحلیل حوادث کارگاهی مشابه دیده می‌شود که کمبود تعداد بازرسان کار و عدم بازدید به موقع از کارگاه به عنوان نقص اصلی نظام بازرسی در ایران معرفی می‌شود. این در حالی است که در خصوص حادثه اخیر و بسیاری از حوادث دیگر، تذکرات بازرسی کار در رابطه با منبع خطر بارها به کارفرمای خاطی ابلاغ شده بوده است. لذا به نظر می‌رسد تعارض منافع در حوزه بازرسی کار در سطح مدیران بازرسی کار کشور به عنوان یکی از موانع اصلاح رویه‌های ناکارآمد نظام بازرسی کنونی باید مورد توجه و بررسی بیشتری قرار گیرد.

منابع

- گزارش شناسایی مصادیق تعارض منافع در حوزه روابط کار مرکز توانمندسازی حاکمیت و جامعه
- گزیده‌های آماری سازمان تأمین اجتماعی، شماره سی و چهارم - بهار ۱۳۹۷
- قانون کار
- آیین‌نامه لایحه قانونی حفاظت فنی مصوب سال ۱۳۳۶

***

گزیده اخبار، تحلیل‌ها و گزارش‌های هفته گذشته در حوزه تعارض منافع به این شرح است:

در متن کامل گزارش تحقیق و تفحص شورای شهر تهران از عملکرد قراردادهای شرکت رسا تجارت و واگذاری املاک موسوم به طرح ۳ شهید در دوران شهرداری قالیباف به بروز تعارض منافع در این قراردادها اشاره شده و آمده است: نظر به وابستگی سازمانی و رابط استخدامی شهردار تهران (محمدباقر قالیباف) و قائم مقام ایشان (عیسی شریفی) با سپاه پاسداران انقلاب اسلامی انعقاد قراردادهای مذکور از سوی نام بردگان با بنیاد تعاون سپاه مشمول تعارض منافع بوده است.

علی‌اکبر مطهری‌منش، مدیر حقوقی سازمان نوسازی مدارس کشور گزارشی از ۳ بخشنامه این سازمان برای مدیریت تعارض منافع در زیرمجموعه‌های خود ظرف یک سال اخیر خبر داد.

عزت‌الله ضرغامی، رئیس اسبق سازمان صدا و سیما و نامزد انتخابات ریاست جمهوری ۱۴۰۰ وعده داد که اگر رئیس‌جمهور شود هیچ‌گاه افرادی را که درگیر تعارض منافع هستند به کار نمی‌گیرد.

دستگاه مسئول نظارت بر رعایت قوانین پارلمانی انگلیس اعلام کرد بوریس جانسون نخست‌وزیر انگلیس هدف تحقیقاتی درباره سفرهای لوکس به جزایر کارائیب پس از پیروزی در انتخابات پارلمانی در اواخر سال ۲۰۱۹ قرار دارد. وی متهم به عدم افشار منافع متعارض در بهره‌مندی از این سفرها شده است.

کمیسیون اخلاق فدرال کانادا، جاستین ترودو، نخست‌وزیر را از اتهام مطرح شده درباره رسوایی تضاد منافع در همکاری خانواده وی با خیریه WE تبریته کرد اما تایید کرد که بیل مورنیو، وزیر اقتصاد سابق کابینه ترودو قانون تضاد منافع را در این زمینه نقض کرده است.

مرکز توانمندسازی حاکمیت و جامعه جهاد دانشگاهی - ۲۵ اردیبهشت ۱۴۰۰

بروز تعارض منافع در قراردادهای شهرداری قالیباف با شرکت رسا تجارت

سید محمود میرلوحی (رئیس کمیته اقتصادی شورای شهر تهران) - ۱۸ اردیبهشت ۱۴۰۰
◀ تعارض منافع در حوزه‌ی شوراها و شهرداری

در جریان دویست و نود و دومین جلسه شورای شهر تهران بررسی تقاضای تحقیق و تفحص پیرامون مبانی حقوقی و گزارش عملکرد «قراردادهای شرکت رسا تجارت و واگذاری املاک موسوم به طرح ۳ شهید» در دستور کار اعضای شورای شهر تهران قرار گرفت. سید محمود میرلوحی رئیس کمیته اقتصادی شورای شهر تهران ضمن قرائت گزارش این تحقیق و تفحص گفت: محورهای این گزارش در مصوبه شورای اسلامی شهر تهران بررسی «مبانی حقوقی» و «گزارش عملکرد» قراردادهای فوق‌الاشعار و ملحقات و ضمایم با تأکید بر موارد ۷ گانه بود که یکی از محورها «تطبیق عملکرد این قراردادها با منع مداخله کارکنان دولت و تعارض منافع» است.

در متن گزارش تحقیق و تفحص با تایید بروز تعارض منافع در این قراردادها آمده است: «قراردادهای موسوم به فاینانس ۱ و ۲ از سوی محمدباقر قالیباف شهردار تهران و عیسی شریفی قائم مقام و معاون امور مناطق مشارالیه به نمایندگی از شهرداری تهران با بنیاد تعاون سپاه منعقد گردیده است. نظر به وابستگی سازمانی و رابط استخدامی شهردار تهران و قائم مقام ایشان با سپاه پاسداران انقلاب اسلامی انعقاد قراردادهای مذکور از سوی نام بردگان با بنیاد تعاون سپاه مشمول تعارض منافع بوده است.»

در بخش دیگری از گزارش آمده است: «صرف نظر از تعارض موجود فیما بین ماده ۳ و بند ۶-۵ از ماده ۶ قرارداد موسوم به فاینانس ۱؛ طبق بند اخیر مقرر شده است در صورت عدم تأمین وجه صورت وضعیت های قرارگاه خاتم الانبیاء سپاه از سوی بانک عامل یا خاتمه موافقتنامه، شهرداری تهران ابتدا نسبت به تسویه مطالبات خود با بنیاد تعاون اقدام و سپس بر اساس قراردادهای مربوطه منعقد بین شهرداری تهران و قرارگاه خاتم الانبیاء سپاه، شهرداری تهران وجوه مربوطه را مستقیماً از محل منابع خود به قرارگاه خاتم الانبیاء سپاه پرداخت نماید. در مانحن فیه از آن جهت که شهرداری تهران بدون تسویه مطالبات خود با بنیاد تعاون سپاه اقدام به موافقت و پرداخت مستقیم مبلغ ۹۲۰ میلیارد تومان از محل منابع خود به قرارگاه خاتم الانبیاء سپاه نموده است مرتکب تخلف شده و از این جهت مسئولان مربوطه واجد مسئولیت اند.»

در جمع‌بندی گزارش همچنین «تبانی در خروج املاک و اموال و وجوه نقد شهرداری تهران تحت عنوان فریبکاری و متقلبانه تأمین مالی پروژه‌های شهرداری تهران و سوء استفاده از این اموال و مالکیت شرکت‌های کارگزاری معرفی شده از سوی طرف قرارداد نظیر شرکت رسا تجارت مبین و شرکت الماس مبین»، «محرز بودن سوء نیت در انجام وظایف قانونی در حذف یکباره بدهی بنیاد تعاون در گزارش حسابرسی و تبانی با طرف های قرارداد (توسط شرکت حسابرسی امین محاسب)» به عنوان برخی از تخلفات رخ داده در عقد این قرارداد عنوان شده است.

✉ خبرگزاری ایلنا

تعارض منافع، مانعی پیش روی مبارزه با انحصار

امیر سیاح (مدیر گروه محیط کسب و کار مرکز پژوهش‌های مجلس) - ۱۸ اردیبهشت ۱۴۰۰
 ◀ تعارض منافع در حوزه‌ی کسب و کارها و بازرگانی

از مهم‌ترین عواملی که مانع مبارزه با انحصار در کشور است تعارض منافع است. مصادیق زیادی از وجود تعارض منافع میان مسئولین در موضوع مبارزه با انحصار می‌توان ذکر کرد. به عنوان نمونه در حوزه سلامت مسئولان بهداشت درمان خود واردکننده دارو هستند، یا خود دارای بیمارستان خصوصی هستند، یا در حوزه آموزش، مسئولان آموزش و پرورش خود مدرسه‌دار هستند؛ یا در حوزه واردات محصولات کشاورزی برخی از افراد نزدیک به دولت و یا شرکت‌های وابسته به دولت خود وارد کننده هستند.

🔗 پژوهشکده تحقیقات راهبردی مجمع تشخیص مصلحت نظام

تاکید خبرگزاری فارس بر عدم بروز تعارض منافع در فدراسیون فوتبال

خبرگزاری فارس - ۱۹ اردیبهشت ۱۴۰۰
 ◀ تعارض منافع در ورزش

در آخرین نشست هیات رئیسه فدراسیون فوتبال، خداداد افشاریان به عنوان سرپرست کمیته داوران و مهرداد سراجی به عنوان رئیس کمیته فوتسال فدراسیون انتخاب شدند. در این بین عنوان شد هر ۲ نفر به دلیل تعارض منافع نمی‌توانند در فدراسیون چنین پستی بگیرند؛ در حالی که قانون در این مورد به نکته دیگری اشاره می‌کند و عدم آگاهی به ظرایف حقوقی باعث شده تا چنین اظهاراتی صورت گیرد.

طبق اساسنامه فدراسیون فوتبال و رویه تصمیماتی که فیفا و AFC در مورد کمیته‌های مختلف خود می‌گیرند، از اعضای هیات رئیسه استفاده می‌کنند. تا پیش از این حتی فیفا الزام می‌کرد که روسای کمیته‌های فدراسیون‌ها از بین اعضای هیات رئیسه صورت بگیرد اما حالا این الزام برداشته شده اما همچنان دست فدراسیون‌ها برای انتخاب اعضای کمیته‌ها باز است. بنابراین، ایرادی که پیرامون این مساله که مهرداد سراجی مدیرعامل باشگاه سایپا است و یک تیم فوتسال دارد و افشاریان رئیس هیات است و نمی‌تواند ریاست کمیته داوران را داشته باشد، غیر منطقی و ناشی از یک سوء برداشت از روند قانونی در فدراسیون است.

درباره تعارض منافع، اساسنامه فدراسیون فوتبال به تعرف آن و مصادیقش پرداخته است. همین نیز موجب شده تا هیچ ابهامی در این باره وجود نداشته باشد اما آیین نامه برخی کمیته‌های دیگر مانند اخلاق، به توسعه آن پرداخته‌اند. با توجه به اینکه اساسنامه، سند بالادستی و شاخص در تمام امور فدراسیون است، اگر آیین نامه‌ها یا تصمیمات کمیته‌ها، در هر زمینه‌ای در تغایر با آن باشد یا ایجاد ابهام کند، الزام به اساسنامه دارای اولویت و منطبق حقوقی است.

🔗 خبرگزاری فارس

تحقیقات از جانسون درباره عدم اعلام تعارض منافع در سفرهای لوکس

خبرگزاری فرانسه- ۲۰ اردیبهشت ۱۴۰۰
◀ نمونه‌های جهانی تعارض منافع

دستگاه مسئول نظارت بر رعایت قوانین پارلمانی انگلیس در پایگاه اینترنتی خود اعلام کرد بوریس جانسون نخست وزیر انگلیس هدف تحقیقاتی درباره سفرهای لوکس به جزایر کارائیب پس از پیروزی در انتخابات پارلمانی در اواخر سال ۲۰۱۹ قرار دارد. رهبر محافظه کار انگلیس و نامزدش سال نورا در جزیره‌ای از جزایر کارائیب گذراندند. وی به عنوان نماینده پارلمان در اعلام تعارض منافع خود گفته بود این تعطیلات که ۱۵ هزار پوند هزینه داشت از طریق دیوید راس تاجر انگلیسی به او هدیه شده است.

به گزارش خبرگزاری فرانسه، درابتدا، راس با انکار این موضوع سبب سردرگمی شد، ولی سپس از طریق سخنگوی خود گفت این جزء مزایای کارمندان و درآمد غیرنقدی است. دفتر نخست وزیری دوشنبه تأکید کرد «همه چیز در فرم‌ها اعلام شده است. نخست وزیر با شفافیت در اعلام تعارض منافع خود این مزایا را اعلام کرده است». این منبع اعلام کرد «مهم است که همه تابع مقررات باشند همان طور که نخست وزیر همواره این چنین عمل کرده است». این افشاگری در حالی مطرح شد که بوریس جانسون درگیر چندین پرونده مرتبط با سوءاستفاده از قدرت در جهت منافع شخصی است و از آن جمله می‌توان به موضوع بازسازی لوکس آپارتمان وی در ساختمان نخست وزیری اشاره کرد که کمیسیون انتخاباتی انگلیس درباره آن تحقیق می‌کند.

✉ خبرگزاری صدا و سیما

معلل ماندن لایحه مدیریت تعارض منافع در دعوای مجلس و دولت

حسن فروزان فرد (رئیس کمیسیون مبارزه با فساد اتاق بازرگانی تهران)- ۱۹ اردیبهشت ۱۴۰۰
◀ کلیات تعارض منافع

وقتی که قرار است مجری و ناظر یک نفر و یا یک سازمان باشد و موضوعات به‌درستی مورد توجه و مدیریت قرار نگیرد، زمینه‌های قانون‌گریزی به وجود می‌آید. در ارتباط با مدیریت تعارض منافع و بحث مهم شفافیت می‌توان گفت که وقتی این دو عنصر به‌درستی شناسایی نشده باشند و مدیریت نشوند بی‌شک منتظر سؤاستفاده از قوانین برای زمینه‌سازی نگاه فسادآلود وجود دارد. آنچه که قانون‌گریزی را غیرممکن کند یا اینکه میزان آن را کاهش دهد، بی‌شک یک ساختار قانونی در حوزه شفافیت و مدیریت تعارض منافع است.

امیدوار بودیم که در طول عمر دولت فعلی با توجه به شعارهایی که مطرح شده بود در مورد لوایح ضد فساد همکاری‌های لازم هم صورت بگیرد و دو قانونی که در این عرصه به آن نیازمند بودیم، تصویب شود. البته تلاش‌هایی انجام شده و پیش‌نویس‌های دو لایحه نیز انجام و تقدیم مجلس شد. اما مجلس قبلی در دوره‌های پایانی اش قرار داشت و در این مجلس هم تلاش می‌شود طرح‌هایی در این زمینه در کمیسیون‌های جدید آماده گردد. البته این موضوع هم جزو دعوای بین دولت و مجلس است و مجلس فعلی هم خود را موظف کرده تا تمام لوایح قدیم را کنار بگذارد و آنها را در قالب طرح‌های جدید مطرح کند که این عامل خود باعث اتلاف وقت و انرژی و از دست دادن فرصت‌ها می‌شود.

✉ روزنامه ایران

تلاش‌هایی اولیه برای مدیریت تعارض منافع در قانون جدید بانکداری

دنیای اقتصاد - ۱۹ اردیبهشت ۱۴۰۰

◀ تعارض منافع در حوزه پولی و بانکی

طرح قانون بانکداری جمهوری اسلامی پیشرفت‌هایی جدی در زمینه استقلال بانک مرکزی، حل تضاد منافع در این نهاد و همچنین نهاد تصمیم‌گیری موثر داشته است. اما بررسی‌ها نشان می‌دهد که طرح جدید همچنان اشکالاتی جدی دارد. قانون فعلی بانکداری در زمینه حل تعارض منافع ضعیف برخورد کرده و دارای دو دسته اشکال است: تعارض منافع ساختاری که به ارتباط سازمانی بانک مرکزی با بانک‌ها بازمی‌گردد و تعارض منافع ناشی از عدم استقلال مالی. اما طرح جدید نسبت به قانون فعلی ورود جدی‌تری به بحث تعارض منافع داشته است. به منظور کنترل تعارض منافع و حفظ استقلال بانک مرکزی از شبکه بانکی قواعدی در بند ۷ طرح، پیش بینی شده است. اعضای هیات‌عالی باید در ابتدا و انتهای دوره عضویت در هیات‌عالی «فرم تعارض منافع» مشتمل بر فهرست دارایی‌های شخص موردنظر و افراد تحت تکفل وی و نیز کلیه فعالیت‌های اقتصادی، مالی، تجاری و مشاغل تمام‌وقت یا پاره‌وقت او طی دو سال منتهی به تصدی مسوولیت در بانک مرکزی را تکمیل و دبیرخانه هیات فرم تعارض منافع اعضای هیات عالی را به روسای سه قوه ارسال کنند. برای حل تعارض منافع ساختاری ناشی از پدیده درج‌های گردان، اعضای هیات عالی، از اشتغال و ارائه خدمات مشاوره به اشخاص تحت نظارت به مدت ۲ سال پس از اتمام مسوولیت منع شده‌اند. همچنین به منظور کنترل تعارض منافع شخصی، اعضای هیات عالی علاوه بر منع سهامداری خود، همسر و فرزندان در اشخاص تحت نظارت، مکلف شده‌اند در صورتی که موضوع جلسات هیات عالی با منافع مادی بستگان درجه دو مرتبط باشد، از شرکت در جلسات هیات عالی خودداری کنند. این افراد نمی‌توانند از هیچ بخش عمومی یا خصوصی خارج از بانک مرکزی، دریافتی داشته باشند.

در زمینه حل تعارض منافع، مرکز پژوهش‌ها پیشنهادهایی در اصلاح قانون جدید ارائه داده‌اند. مهم‌ترین نکته اصلاحی، لزوم معرفی سازوکاری برای ضمانت اجرا و کشف تعارض منافع مدنظر طرح است که پیشنهاد می‌شود از طریق سوت‌زنی و حمایت از گزارشگران تخلف این مهم دنبال شود.

✉ دنیای اقتصاد

با شعار نمی‌شود با فساد و تعارض منافع مقابله کرد

محمدحسین شیخ‌محمدی (معاون سیاسی حزب ندای ایرانیان) - ۲۱ اردیبهشت ۱۴۰۰

◀ تعارض منافع در مجلس

امروز مبارزه با فساد، تحقق شفافیت، رفع تعارض منافع جزو اولویت‌های اساسی کشور و مردم است. ولی ما شاهدیم لویحی مانند لایحه شفافیت که در این خصوص تدوین شده است، مورد بی‌اعتنایی مجلس قرار می‌گیرد. با شعار که نمی‌شود با فساد و تعارض منافع مقابله کرد. چندین ماه از ماجرای سیلی زدن نماینده مجلس به صورت سرباز وظیفه پلیس راهور گذشته است. آیا شاهد برخورد و پیگیری جدی از سمت هیات نظارت بر رفتار نمایندگان بودیم؟ ترکیب هیات نظارت بر رفتار نمایندگان مصداق بارز تعارض منافع هست. توصیه می‌کنم مجلس با فاصله گرفتن از شعارزدگی و منافع جناحی بر ریل منافع ملی برای تأمین منافع و مصالح مردم حرکت کند.

✉ خبرگزاری ایلنا

مخالفتان طرح جوانی جمعیت درگیر تعارض منافع اند

محمد اکبری (یک اقتصاددان سلامت) - ۲۱ اردیبهشت ۱۴۰۰

◀ تعارض منافع در حوزه‌ی سلامت و درمان

موضوع ثبت اطلاعات ارائه‌دهندگان خدمات سلامت و ... در پرونده الکترونیک سلامت که وظیفه مغفول مانده وزارت بهداشت است، بارها در قانون و سیاست‌ها عنوان شده و عدم اجرای وسیع و کامل پرونده الکترونیک سلامت و تخطی‌های رخ داده با وجود ظرفیت‌های فنی از سوی وزارت بهداشت نیز احتمالاً به دلیل وجود تعارض منافع است. دکتر اکبری با اشاره به برخی از ویژگی‌های طرح جوانی جمعیت که مبتنی بر علم اقتصاد سلامت است، گفت: برخی از سر جهل و نخواندن و بر پایه تبلیغات وسیع رسانه‌ای داخلی و خارجی چنین حرف‌هایی را می‌زنند؛ برخی هم که در موقعیت تعارض منافع هستند، برای حفظ منافع خود و صنفتان چنین حرف‌هایی را بیان می‌کنند؛ همچون یکی از متخصصان که مسئولیت اجرایی مهمی را در دولت‌های قبیل در کارنامه دارد و برای مقابله با این طرح، میدان‌داری و تبلیغات گسترده می‌کند.

✉ خبرگزاری تسنیم

فقدان تعارض منافع در مجری قانون، راهکار اجرای صحیح قانون است

عزت الله ضرغامی (رئیس اسبق سازمان صدا و سیما) - ۲۲ اردیبهشت ۱۴۰۰

◀ کلیات تعارض منافع

در میان نیروهای انقلابی و عدالتخواه در بسیاری از بحث‌های اقتصادی، راه حل‌های خوبی می‌دهند، اما توان اجرای آن در هر کسی نیست. البته بخشی از آن هم باز می‌گردد به تعارض منافع. یعنی فردی که می‌خواهد این را انجام دهد، خودش گرفتار است. این اول باز می‌گردد به شخص رئیس جمهور و بعد آدم‌هایی که با او کار می‌کنند. اگر من آدم‌هایی را آوردم که دارای تعارض منافع بودند، مثلاً فردی در وزارت بهداشت و درمان مدیر کل دارو است، اما چون خودش شرکت دارد و خرید و فروش و واردات و صادرات دارد نمی‌تواند خوب تصمیم بگیرد، بنابراین موضوع هیچگاه حل نمی‌شود. حتماً ضرغامی چون مشکل خودش را حل کرده می‌تواند آدم‌هایی را به کار بگیرد که دچار تعارض منافع نشوند. پس یکی از راهکارهای اجرای قانون این است که مجری تعارض منافع نداشته باشد. اینکه مشخصاً با مدارس غیر انتفاعی چه کار کنیم؟ یک موقع مدارس غیرانتفاعی در حد تلورانس که تعریف می‌شود، حالا مثلاً شهریه بشود پنج میلیون یا ۱۰ میلیون یا ۱۲ میلیون که اینها به عوامل مختلف در زمان ثبت نام مثل تورم و ... بستگی دارد. اما منطق این مسئله روشن است. یک مدرسه باید با یک حساب و کتاب روشن و سرویس‌های فرهنگی و تربیتی که می‌دهد مشخص کند که چقدر باشد شهریه دریافت کند. اگر اینطور شد، بله تعداد این مدارس و مشارکت مردم هم بیشتر می‌شود. وقتی مشارکت مردم بیشتر شد، اتفاقاً در کمک به آموزش و پرورش حتی بسیاری از مدارس دولتی هم می‌توانند با سرویس‌های بهتری دانش‌آموزان را تربیت کنند.

✉ اقتصاد نیوز

اقدامات سازمان نوسازی مدارس درباره مدیریت تعارض منافع

علی اکبر مطهری منش (مدیر حقوقی سازمان نوسازی مدارس کشور) - ۲۵ اردیبهشت ۱۴۰۰
 ◀ تعارض منافع در حوزه آموزش عمومی

کمتر از یکسال پیش بود که وزیر آموزش و پرورش در بخشنامه ۱۹ خرداد ۱۳۹۹ موضوع پیشگیری از هرگونه تعارض منافع در دستگاه تعلیم و تربیت را ابلاغ کرد که رفع مصادیق مرتبط با این موضوع در دستور کار سازمان نوسازی مدارس کشور و ادارات کل تابعه استانی قرار گرفت.

از ابتدا این موضوع به صورت دقیق و حقوقی مورد توجه قرار گرفته است، طی سه مرحله در یکسال اخیر، مصادیق مرتبط با نوسازی مدارس که می‌تواند به عنوان گلوگاه‌های مورد توجه باشند، شناسایی و به مدیران کل استانی ارسال و تفهیم شد تا موارد ذکر شده مورد توجه قرار گرفته و به صورت جدی رصد و پیگیری شود.

نخستین بخشنامه به ادارات کل نوسازی مدارس استان‌های کشور، پس از ابلاغ بخشنامه وزیر آموزش و پرورش به استان‌ها انجام شد. ضمن دریافت گزارشات دوره‌ای از استان‌ها، بازرسی‌های سرزده توسط تیم ۹ نفره بازرسی مستقر در سازمان نوسازی مدارس کشور از استان‌ها به عمل آمده و همچنان نیز به صورت کامل رصد می‌شوند.

دومین بخشنامه با محوریت تعارض منافع از سوی سازمان نوسازی، توسعه و تجهیز مدارس کشور در تاریخ دوم اسفند ۱۳۹۹ مجدداً در ۱۴ بند تنظیم و برای مدیران کل استانی ارسال شد تا تمام موضوعات مطرح شده جهت پیشگیری از تعارض منافع رعایت شود. سومین بخشنامه و با تأکید بیش از پیش نیز در اردیبهشت ماه سال جاری مجدداً برای مدیران کل استانی ارسال و بر انجام تمام موارد و بندهای احصاء شده تأکید وافر شد.

✉ خبرگزاری فارس

تبرئه نخست‌وزیر کانادا از اتهام نقض قانون تضاد منافع

شبکه خبری CBC - ۲۵ اردیبهشت ۱۴۰۰
 ◀ نمونه‌های جهانی تعارض منافع

کمیسیون اخلاق فدرال کانادا جاستین ترودو، نخست‌وزیر را از اتهام مطرح شده درباره رسوایی خیریه WE مربوط به تابستان گذشته میلادی تبرئه کرد. با این حال "ماریو دیون"، کمیسیونر اخلاق کانادا به این نتیجه رسید که بیل مورنیو، وزیر اقتصاد سابق کابینه ترودو قانون تضاد منافع را نقض کرده وقتی که نتوانست در جلسات کابینه توضیحات لازم را درباره قرارداد مربوط به این خیریه ارائه کند. کمیسیونر اخلاق فدرال کانادا در تحقیقاتش اعلام کرد، نخست‌وزیر رابطه نزدیکی با برادران کولبرگر ندارد اما وزیر سابق اقتصاد قانون تضاد منافع را نقض کرده است.

تصمیم دولت لیبرال کانادا برای اعطای قرارداد ۴۳ میلیون دلاری به این خیریه که برادران کولبرگر مسئول آن هستند تا برنامه ۹۰۰ میلیون دلاری تابستانی دانش آموزان را اجرا کنند، خیلی زود به رسوایی بزرگی برای دولت تبدیل شد، چون گزارش شد که ترودو و خانواده وزیر سابق اقتصاد روابطی با این خیریه دارند.

دیون گفت: همچنین اگرچه ارتباط بین خویشاوندان ترودو و این خیریه نشان دهنده تضاد منافع است اما این مساله برای آنکه نخست‌وزیر قانون را نقض کرده باشد، کافی نیست.

مورنیو ماه اوت گذشته استعفاء داد هر چند ارتباط میان استعفاء و این رسوایی را تکذیب کرد.

✉ خبرگزاری ایسنا

کاهش تعارض منافع با توصیه اخلاقی و مذهبی امکان‌پذیر نیست

محمد جواد آذری جهرمی (وزیر ارتباطات و فناوری اطلاعات) - ۲۵ اردیبهشت ۱۴۰۰

◀ کلیات تعارض منافع

کاهش تعارض منافع، گام جدی کشورهای موفق در کاهش فساد بوده است، نه توصیه‌های مذهبی و اخلاقی! به‌همین دلیل قانون تعارض منافع ضروری است. برای مبارزه سیستمی با فساد باید ساختارهای معیوب را درمان و سیستمی شفاف با تمام مکانیسم‌های کنترل‌گرش برقرار کرد. ممکن است که تنها با به‌جان خریدن سختی و کشیدن دندان طمع قهرمان‌پروری ممکن خواهد بود!

📖 روزنامه شرق

محتوای چند رسانه‌ای تعارض منافع

در هفته گذشته، سه برنامه تصویری مرتبط با تعارض منافع در فضای مجازی منتشر شد:

- تیزر برنامه [تعارض منافع و توسعه یافتگی](#) / رسانه اینترنتی بوم جهاد دانشگاهی / ۲۲ اردیبهشت ۱۴۰۰
مهمانان: عباس آخوندی، وزیر سابق راه و شهرسازی و حسن فروزانفرد، رئیس کمیسیون حمایت قضایی اتاق بازرگانی. این برنامه که به مجری‌گری حسین خداپرست، به همت رسانه بوم (تلویزیون اینترنتی) جهاد دانشگاهی و با همکاری مرکز توانمندسازی حاکمیت و جامعه جهاد دانشگاهی تهیه شده، به شکل‌گیری و تکوین تعارض منافع در ایران به ویژه در روند واگذاری و خصوصی‌سازی‌ها می‌پردازد. هفته گذشته تیزر این برنامه در آپارات منتشر شد. مشروح گفتگو به زودی منتشر می‌شود
- [وبینار آموزشی کارگاه تعارض منافع](#) / دانشگاه علوم پزشکی جندی شاپور اهواز / آپارات / ۲۰ اردیبهشت ۱۴۰۰
- [مجموعه سریال شفاف شو قسمت دوم | تعارض منافع](#) / آپارات / ۲۳ اردیبهشت ۱۴۰۰
لازم به ذکر است که ویدئوی فوق چند روز پس از انتشار، از دسترس انتشار خارج شده است.

تحلیل فضای مجازی: پیامدهای پنهان تعارض منافع لزوم آگاه‌سازی بیش‌تر جامعه نسبت به تعارض منافع و پیامدهای آن

محمد عادل

در هفته گذشته و طی روزهای پنج‌شنبه شانزدهم تا چهارشنبه بیست و دوم اردیبهشت‌ماه، ۸۱ توییت در توییتر، ۸۴ مطلب در تلگرام و ۳ پست اینستاگرامی منتشر شده که به مسئله تعارض منافع پرداخته بودند. بیش‌ترین توجهات در فضای مجازی به‌خصوص توییتر، در انتقاد به وضعیت تحصیلی و کاری دانشجویان پزشکی بوده است که دلیل توجه به آن انتشار اخباری مبنی بر افزایش میزان خودکشی در میان این دانشجویان بوده است؛ چنانچه بسیاری از کاربران با انتقاد از وزارت بهداشت، تعارض منافع موجود را عاملی در عدم توجه به وضعیت این دانشجویان و افزایش فشارهای وارده بر آن‌ها دانسته‌اند. مصاحبه عباس آخوندی درباره لزوم مدیریت تعارض منافع نیز در بین کانال‌های تلگرامی با رویکردهای سیاسی مختلف با استقبال مواجه شده و توانسته است نظرات طیف‌های سیاسی گوناگون را به خود جلب کند. با نزدیک شدن به انتخابات نیز برخی افراد ثبت‌نام کرده برای کاندید شدن و همچنین کاربران به بحث از تعارض منافع پرداخته و حتی آن را مثبت دانسته‌اند که نشان از ناآشنا بودن آن‌ها با این مفهوم دارد.

خودکشی؛ پیامد شوم تعارض منافع

در هفته‌ی گذشته خبری در فضای مجازی منتشر شد که به تعداد زیاد [خودکشی در میان رزیدنت‌ها و دانشجویان پزشکی](#) ارجاع داشت. این خبر که بازتاب گسترده‌ای در جامعه داشت بیان می‌کرد که با افزایش فشارهای وارده بر سیستم درمانی به‌خصوص در دوران کرونا، افزایش چشمگیری در خودکشی دانشجویان پزشکی رخ داده است. در پی این خبر، پزشکانی که در مورد این مرگ‌های سریالی خبررسانی کرده بودند، مدعی شدند که این دانشجویان که تصمیم به مرگ خود می‌گیرند دو علت برای به آخر خط رسیدن دارند. علت اولیه که از سوی این تیم پزشکی خبررسان اعلام شده است فشارهای کاری و اجحاف‌های حقوقی و مالی است و مورد دیگری که سازمان نظام پزشکی در خصوص صحت‌وسقم آن در حال بررسی است مصرف مواد مخدر از سوی این افراد است. حسین کرمان‌پور، مدیر روابط عمومی سازمان نظام پزشکی ایران، نیز در خصوص خبر خودکشی‌های سریالی در میان کادر درمان چنین گفت: «هنوز اطلاعات دقیقی تکمیل نشده است. تحقیقات در خصوص این مرگ‌ها در دست بررسی است. احتمالاً امروز (۱۴ اردیبهشت) بررسی‌ها به جمع‌بندی خواهد رسید و تا فردا ظهر نتیجه نهایی اعلام خواهد شد». علی نیکجو، متخصص روان‌پزشکی و عضو شورای مرکزی انجمن اسلامی جامعه پزشکی ایران، نیز در توییتر خود نوشت:

«خودکشی سریالی رزیدنت‌ها فاجعه‌ای دردناک است. سرمایه‌های ملی این مملکت یا رفته‌اند، یا در گوشه‌ای مچاله شده‌اند یا با چنگ و دندان زندگی سخت‌تر از همیشه را تاب می‌آورند یا چنین تراژیک به زندگی خود خاتمه می‌دهند. مرگ این روزها دیگر کسب‌وکار ما نیست؛ خود زندگی ما شده است. استیصال! استیصال».

واکنش‌ها به این خبر در فضای مجازی گسترده بود اما بخشی از واکنش‌ها نیز وزارت بهداشت و سازوکار آن را متهم اصلی می‌دانستند که [وجود تعارض منافع در این وزارتخانه](#) سبب شده است تا رزیدنت‌های پزشکی، از کمترین حقوق خود برخوردار نبوده و فشارهای بسیاری را در طول دوران تحصیل و کار خود متحمل شوند. این اظهارنظرها به این مسئله می‌پرداختند که واگذاری امر آموزش به وزارت بهداشت سبب شده است تا امکانی برای حمایت از دانشجویان پزشکی از سوی دانشکده‌های پزشکی وجود نداشته باشد و در نتیجه با قدرت‌گیری پزشکان، به هر نحو که تمایل دارند با دانشجویان پزشکی رفتار کنند. این عدم حمایت از دانشجویان ناشی از این امر است که وزارت بهداشت با سازوکار فعلی نیروی کار ارزان در خدمت داشته که سعی می‌کند تا جایی که امکان دارد از آن بهره‌برداری کند و در نتیجه امکانی را برای پیگیری مطالبات آن‌ها فراهم نمی‌کند. در همین راستا کاربری با نام محمدرضا می‌گوید:

«دهه‌ی ۶۰ آموزش رو از وزارت علوم دادن به بهداشت به بهانه اینکه کمبود پزشک داریم و تسریع بشه تو آموزش. ۴۰ سال گذشته ولی وضع همونه. چون یه تعارض منافع عجیب ایجاد شده... اینجا اتند چهارتا کار هم‌زمان میکنه. استادی دانشگاه، پزشکی بیمارستان دولتی، پزشکی بیمارستان خصوصی و مطب! معلومه وقت نداره و معلومه هم نمیخواد دست زیاد بشه. جلوگیری از تعارض منافع یه اصل مهم تو دنیاست و تا حل نشه، وضع همینه... راه حل مسائلی که دانشجو و رزیدنت‌های پزشکی دارن اینجا میگن، مثل خیلی مشکلا دیگه مون، اصلاح سیستم و ساختاره. اینجا میشه بازگشت نظام آموزش پزشکی به وزارت علوم و حذف این تعارض منافع بزرگ، مثل همه دنیا».

از نظر وی این مسئله نه تنها در رفتار و سازوکار وزارت بهداشت نمود دارد که حتی افراد در سطح خرد نیز دلیلی برای پیگیری آن ندارند چراکه حتی دانشجویان فعلی نیز در آینده از آن بهره خواهند برد:

«تا تعارض منافع وجود داره، وضع همینه. سود وزیر و رئیس دانشگاه و اتند تو همینه. همین دانشجو هام به امید اینکه یه روز برسن به رأس هرم، دارن ادامه میدن و وقتی برسن، همین وضعه».

البته همه‌ی افراد هم با مشکلات دانشجویان و فشارهای وارده بر آن‌ها هم‌نظر نبودند و با توجه به انتقادات گسترده‌ای که پیش از این نسبت به درآمد پزشکان در جامعه وجود داشت، با یکسان پنداشتن دانشجویان پزشکی و پزشکان با درآمد بالا، تلاش برای برخورداری از حقوق مناسب را ناموجه دانسته و آن را نوعی زیاده‌خواهی دانسته‌اند چنانچه سمیه توحیدلو می‌گوید:

«پول بگیرترین و مالیات‌نده‌ترین قشر الآن دنبال شنیده شدن صدای اعتراضشون که در زمان تکمیل تحصیلات پول کمی دریافت می‌کنند؟ ۶۵ درصد از فارغ‌التحصیلان تحصیلات تکمیلی در این کشور بیکارند و ما باید حواسمان به حقوق رزیدنتی ایشان هم باشد».

این اظهارنظر منجر به اعتراض کیانوش جهان‌پور شد که در پاسخ به وی نوشت:

«الفاظ رو دقت کنید! ۷۰ درصد سرویس درمانی تخصصی و فوق تخصصی به‌ویژه اورژانسی کشور به امثال وی را عملاً رزیدنت‌ها رقم می‌زنند، رزیدنت، یک پزشک پروانه‌دار هست، رزیدنتی یا دستیاری پزشکی، شغل تمام‌وقت مقیم است با ساعت کار حداقل دو برابر ساعت کار مصوب قانون کار».

این اظهارنظر جهان‌پور نشان می‌دهد که مسئولان وزارت بهداشت نیز از شرایط کاری دانشجویان آگاه‌اند اما بنا به دلایلی از جمله تعارض منافع نمی‌توانند یا نمی‌خواهند که تغییری در وضعیت موجود ایجاد کنند.

همچنین خبری دیگر که پیرامون تعارض منافع در نظام بهداشت و درمان کشور در هفته‌ی گذشته بازتاب یافت، اظهارات مینو محرز، عضو کمیته علمی ستاد ملی کرونا بود که به تعریف و تمجید از واکسن‌های تولید داخل پرداخته بود. واکنش‌ها به چنین اظهارنظری نه در پی سؤال از کیفیت واکسن ساخت داخل که از چرایی اظهارنظرهای چنین افرادی بود که خود ممکن است از تولید واکسن داخلی سود ببرند. کانال‌های خبری که به واکنش به این اظهارات پرداخته‌اند عمدتاً این ایراد را وارد دانسته بودند که واکسن تولید داخل، حتی با کیفیت خوب هم نباید از سوی افرادی که خود ذی‌نفع تولید آن هستند و در نهادهایی مانند ستاد ملی کرونا مشغول به فعالیت‌اند تبلیغ شود چراکه این شائبه پیش می‌آید که ممکن است این افراد به دلیل تعارض منافع و سود شخصی حاصل از فروش واکسن و نه سازوکارهای علمی چنین اظهاراتی را بیان کرده باشند. در همین راستا [کانال تلگرامی اخبار منتخب](#) می‌گوید: «مینو محرز، عضو ارشد کمیته علمی ستاد ملی کرونا از واکسنی که خودش در تولید آن مشارکت داشته، حسابی تعریف می‌کند... حرف‌های محرز به‌عنوان تبلیغات برای کالایی که خودش از تولیدکنندگان آن است، شاید قابل درک باشد ولی به‌عنوان یک مقام علمی کشور که در مبارزه با کرونا به او مسئولیت ملی سپرده شده، عجیب و نمونه‌ای از تعارض منافع است».

آگاه‌سازی؛ لازمه‌ی پیشبرد مدیریت تعارض منافع

در هفته گذشته و به‌خصوص در کانال‌های تلگرامی مختلف، ویدئویی از عباس آخوندی، وزیر سابق راه و شهرسازی، بازتاب گسترده یافت که در آن به [تعارض منافع در نظام مهندسی](#) و اقدامات وی در مقام وزیر برای جلوگیری از آن اشاره می‌کرد. در این ویدئو که سال گذشته در چارچوب سلسله برنامه‌های تصویری «کشاکش منافع» توسط مرکز توانمندسازی حاکمیت و جامعه جهاد دانشگاهی با همکاری خبرگزاری ایرنا تولید شده، آخوندی به شرح تعارض منافع ناشی از یکی شدن ناظر و منظور پرداخت که چگونه می‌تواند بر کیفیت ساخت‌وساز در کشور اثر گذارد. از این رو وی خاطرنشان می‌کند که با چه تمهیداتی تلاش کرده است تا شرایطی را فراهم آورد که مهندسين مشاور در پروژه‌های ساختمانی از مستخدمین شهرداری نباشند. کاربری به نام Shapshalkhan نیز در توییتر به تمجید از رویکرد آخوندی در مورد تعارض منافع پرداخت و نوشت:

«عباس آخوندی تنها سیاستمداری است که نظریه اقتصادی داره و منطق اقتصاد سیاسی و تعارض منافع را به درستی درک می‌کند. باین حال برنامه‌ای برای اجرای نظریه در اقتصاد با انحصارگران پر قدرت نداره. نیاز به سیاستمداران اقتصادفهم داریم».

نکته جالب در بازتاب این ویدئو این بود که کانال‌های مختلفی با رویکردهای سیاسی مختلف آن را بازنشر داده و به تمجید از چنین اقداماتی پرداختند که خود نشان می‌دهد در صورتی که مدیریت تعارض منافع و مزایای آن برای گروه‌های فکری مختلف روشن شود، توان آن را دارد که حمایت بخش‌های مختلف را برای پیشبرد خود جلب کند.

برداشت اشتباه از تعارض منافع در ایام انتخابات

با نزدیک شدن به ایام انتخابات، بحث [تعارض منافع](#) را می‌توان در سخنان کاندیداهای مختلف از طیف‌های سیاسی گوناگون مشاهده کرد. محمود صادقی، نماینده پیشین مجلس در تویتر خود با برشمردن ویژگی‌های دولت پاسخگو که خود در پی ایجاد آن است، نوشت: «دولت پاسخگو همکاران خود را با معیارهای شایسته‌گزینی انتخاب کرد؛ تخصص، پرهیز از فساد و تعارض منافع، مردمی بودن و مقبولیت نزد صنوف مرتبط، جوانی، چالاکی و کارآمدی از معیارها و عدالت قومیتی، مذهبی و جنسیتی از اولویت‌های انتخاب مدیران خواهد بود». از سوی دیگر یکی دیگر از افراد کاندید برای ریاست جمهوری یعنی محمود احمدی‌نژاد، رئیس‌جمهور سابق، به بحث از تعارض منافع پرداخته و در مصاحبه‌ای علت اصلی مشکلات کشور را تعارض منافع میان دولت و مجلس دانسته است. در همین حین نیز برخی از کاربران به بحث از تعارض منافع و تضاد منافع با تأکید بر انتخابات پرداخته‌اند. نکته‌ای که در اظهارات احمدی‌نژاد و کاربران وجود دارد فهم اشتباه از مسئله تعارض منافع در کشور است. در حالی که تعارض منافع، ناظر به موقعیت‌هایی است که فرد بین منافع عمومی و منافع فردی و گروهی خود باید دست به انتخاب بزند، در میان این افراد، تعارض منافع به مفهوم رایج تضادهای اجتماعی بین گروهی به کار برده شده است. محمود احمدی‌نژاد اختلافات میان نهادهای مختلف را و کاربران نیز وجود تضاد و اختلاف میان گروه‌های سیاسی را تعارض منافع می‌دانند. نتیجه این اشتراک لفظ آن است که از منظر کاربران، تعارض منافع امری مثبت است چراکه باعث درگیر شدن گروه‌های سیاسی با یکدیگر شده و در نتیجه شفافیت را در پی خواهد داشت. چنانچه کاربری با نام سجاد می‌گوید:

«تو چنین ساختاری فقط تأکید به شفافیت و آزادی بیشتر مطبوعات و ایجاد تعارض منافع از طریق نهادهای انتخابیه که می‌تونه از حجم مفاسد بکاهه».

چنین اظهارنظرهای ناشی از اشتراک لفظی رایج با مسئله‌ی تعارض منافع و در نتیجه، کارکردی بودن و مثبت قلمداد کردن آن، بیش از هر چیز لزوم اقدامات در راستای آگاه‌سازی جامعه نسبت به این مسئله را نشان می‌دهد چراکه ممکن است مردم به واسطه فهمی اشتباه از تعارض منافع به عنوان سازوکاری برای شفافیت، نگرانی‌هایی نسبت به مدیریت و رفع تعارض منافع پیدا کنند که در نتیجه به هنگام نیاز به مشارکت و همراهی آن‌ها این امر میسر نشده و یا حتی با آن به مخالفت پردازند.

خبرنامه هفتگی مدیریت تعارض منافع

مجموعه مطالعه و پایش تعارض منافع در ایران - ۴۴

شماره چهل و چهارم - ۱۸ تا ۲۴ اردیبهشت ۱۴۰۰

دبیر خبرنامه: سمانه سهرابی

مجری: مرکز توانمندسازی حاکمیت و جامعه جهاد دانشگاهی

شماره واتساپ خبرنامه: ۰۹۰۲۰۴۳۲۹۹۵

